

Els canvis en l'organització de l'ensenyament

¿Més autonomia a l'escola?

Augmentar el poder de decisió de col·legis i instituts és positiu, però no resol tots els problemes

JOAQUIM
Prats

Autonomia rima amb la participació local en la gestió dels centres educatius. Històricament aquest principi d'organització està lligat a la reivindicació dels actors locals (iniciativa privada, pares, congregacions, municipis) d'eleger l'estil d'escola, tant per raons relacionades amb els valors com amb les concepcions sociopolítiques o amb les pedagògiques. A Catalunya és el model que han exercit tradicionalment els col·legis religiosos, les escoles laiques que buscaven un camí diferenciat per educar els fills dels seus promotors (elits socials) o les escoles cooperatives de pares i mestres que, als anys 60 i 70, es definien com de «pedagogia democràtica, moderna i catalana», la majoria de les quals van passar a ser públiques durant els 80. Aquest tipus de centres, independentment de la regulació, han exercit de facto un model amb un ampli grau d'autonomia. El que aquests dies es discuteix afecta sobretot els centres públics.

LA TRADICIÓ de la xarxa pública a Espanya és molt diferent de la del nord d'Europa (Anglaterra i Gal·les, Finlàndia, Holanda, Irlanda), sorgida de les iniciatives municipals o d'entitats locals que han constituït un tipus d'escoles regides per la comunitat i que gaudeixen d'un alt grau d'autonomia en la gestió general dels recursos, el per-

sonal i en gran mesura de l'àmbit pedagògic.

França i la seva escola republicana han estat el mirall en què es va inspirar el sistema públic d'educació: un model centralista que pretén estandarditzar al màxim l'estructura dels centres, els seus estils de funcionament, el règim econòmic i de personal. Encara recordo la meua visita a principis de la dècada dels 80 al Lycée Condorcet, un dels instituts més prestigiosos de París. Un grup d'acadèmics interpel·lavem la directora sobre la negociació de l'horari del professorat, pràctica habitual als instituts espanyols. Ens va mirar amb cara de perplexitat i ens va deixar anar amb rotunditat: «Jo no negocio cap horari, simplement els assigno en funció de les necessitats de l'alumnat». Es va aturar un moment i ens va etzibar la major: «Recordin que jo sóc aquí la representant directa del *président de la République*». Durant moltes dècades als francesos els ha funcionat molt bé aquest model, en què els centres tenen molt poca autonomia i una direcció potent que aplica amb fermesa les prescripcions del model educatiu. A Espanya no pot dir-se el mateix.

L'escola pública espanyola, especialment la secundària, es va configurar seguint aquest patró. El franquisme va usar i va abusar d'un model jeràrquic i centralitzat per exercir el seu poder repressiu i la seva concepció de l'educació. És lògic que, amb l'arribada de la democràcia, es volgués eliminar el caràcter autoritari de les direccions escolars diluint la figura del director en un sistema de gestió participatiu (pares, alumnes i professors). Encara que l'autonomia dels centres es va

LEONARD BEARD

Una part important dels equips directius no volen l'autogovern que ara ja tenen

augmentar teòricament en l'àmbit pedagògic (era possible un projecte educatiu de centre), aquesta es va anar estrenyent en la mesura que els governs autonòmics assumien les competències educatives. El resultat final és un gran pes de l'Administració autonòmica, la nul·la intervenció de l'Administració local i un reduïdíssim marge de decisió del centre. La descentralització político-administrativa no ha suposat un augment de l'autonomia dels centres, sinó que ha provocat una dinàmica encara més gran de regulació i el pas des d'un monocentrisme o centralisme unitari a un policentrisme. Només s'han de veure les

normes que el Departament d'Ensenyament publica a cada inici de curs, que ocupen centenars de pàgines del DOG i regulen fins al més mínim detall la vida quotidiana dels centres públics.

ARA es torna a plantejar una autonomia més gran dels col·legis i instituts, fet que va de costat amb un enfortiment de la direcció. Crec que són mesures que poden ser positives per al sistema, encara que no hi hagi ningú que pensi que són el remei de tots els mals. El paper de la política educativa és ajudar a fer que els centres puguin actuar amb autonomia, recolzar-los i demanar-los que rendeixin comptes. Davant els qui solen afirmar que els centres no tenen autonomia, s'ha de recordar que una part important dels actuals equips directius no volen ni tan sols la que tenen, sinó que prefereixen no prendre decisions i consultar-ho tot per evitar així responsabilitats. D'alguna manera s'han acomodat a la situació.

La investigació educativa és contundent quan assenyala que l'autonomia dels centres no condueix per si mateixa a un «alliberament» que produeixi millores considerables en l'eficàcia de la gestió. Els canvis d'estructura no causen efectes per si sols, no són condició suficient per millorar els resultats educatius. Només es produiran efectes positius si l'autonomia va íntimament unida a altres iniciatives amb les quals pugui interactuar, és a dir, si està integrada en un projecte de reforma global del sistema. ≡

Catedràtic de la UB. Expert en anàlisi de sistemes educatius.